

La connectivitat ecològica a Catalunya: un estudi a través de l'ecologia del paisatge

El cas concret de les Comarques Centrals de Catalunya: revisió de la planificació i proposta d'una xarxa de corredores ecològics entre els espais naturals del PEIN.

El present Treball Final de Grau, defensat a la Facultat de Geografia de la Universitat de Barcelona el Febrer de 2018, centra l'atenció en un fet de gran repercussió territorial, ambiental i paisatgística com és la fragmentació d'ecosistemes naturals.

La importància de planificar i mantenir un territori ben connectat ecològicament, és a dir, dotat d'una baixa fragmentació entre teselles d'habitat, és cabdal per assegurar la supervivència dels ecosistemes, les comunitats, els individus, i en última instància per conservar la variabilitat genètica. En altres paraules, assegurar la connectivitat ecològica és un requisit encaminat a assegurar la biodiversitat i frenar l'impacte dels canvis sobre el medi físic i antròpic del territori.

Tot i els esforços per dissenyar i desplegar el Pla d'Espais d'Interès Natural com a peça clau en la conservació a Catalunya, els impactes promoguts pel model socioeconòmic imperant de les darreres dècades han estat de tal magnitud que no ha resultat suficient per frenar la fragmentació d'habitats i la pèrdua de biodiversitat.

Davant aquesta constatació, esdevé necessari implantar una xarxa estratègica de corredores ecològics a diferents escales com ja s'ha fet en d'altres territoris, capaç d'articular la permeabilitat paisatgística, millorar la connectivitat entre teselles d'habitat i la mobilitat d'espècies, individus i gens. En definitiva, es tracta d'adaptar el medi biològic als ràpids canvis ambientals presents i futurs.

Aquest treball persegueix diversos objectius. En primer lloc, tracta d'exposar i ordenar els fonaments teòrics i metodològics de l'Ecologia del Paisatge com a ciència eminentment híbrida entre la Geografia i l'Ecologia. L'òptica de l'Ecologia del Paisatge aporta una sèrie de perspectives i mètodes que permeten analitzar el territori de forma novedosa i enriquidora, centrant-se en elements paisatgístics i la seva funcionalitat ecològica.

Un segon apartat del treball tracta de cobrir un altre objectiu de gran importància, que és caracteritzar el model actual de protecció d'espais naturals i avaluar la fragmentació d'habitats, és a dir, diagnosticar l'estat de la connectivitat ecològica a Catalunya. Es desprenen una sèrie de mètriques del paisatge i un mapa general de resistència a la connectivitat, essencials per poder identificar aquelles àrees dotades d'un major potencial estratègic de connectivitat.

Com a últim punt, i en base a l'ús de diversos conjunts de dades geogràfiques i mètodes d'anàlisi dels mateixos mitjançant Sistemes d'Informació Geogràfica, es realitza una proposta de xarxa de corredors ecològics tenint en compte l'encaix amb les figures de protecció del model de conservació català, així com d'altres mesures i estratègies per desplegar-la i recolzar-la. La proposta queda recollida en una sèrie de productes cartogràfics a diverses escales que componen l'Annex del mateix treball.